

עשייה הוא דאסור, גרמא שרי הרב ארי דוד קאהן

1. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכ עמוד א

משנה. רבי שמעון בן ננס אומר, פורסין עור של גדי על גבי שדה תבה ומגדל שאחז בהן את האור, מפני שהוא מחרף. ועושין מחצה בכל הכלים, בין מלאים בין ריקנים, בשביל שלא תעבר הדלקה. רבי יוסי אוסר בכלי חרש חדשים מלאין מים, לפי שאין יכולין לקבל את האור והן מתבקעין ומכבין את הדלקה

2. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכ עמוד ב

תנו רבנן: **נר דליק** שעל גבי טבלא - מנער את הטבלה והיא נופלת, ואם כבתה - כבתה. לפי

שאינו מתכוון לכבות, ודבר שאינו מתכוון מותר בשבת. **תנא:** נר שאחורי הדלת - פותח ונועל כדרכו. ואם

כבתה - כבתה. לייט עלה רב. קילל רב את אלו שמורים לעשות לפי ההיתר הזה אמר ליה רבינא לרב אחא בריה

דרבא, ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: מאי טעמא לייט עלה רב? אילימא

משום דרב סבר לה כרבי יהודה, שאוסר דבר שאינו מתכוון למלאכה ותנא קתני לה כרבי שמעון שסובר שאם

אינו מתכוון למלאכה מותר - משום דרב סבר לה כרבי יהודה, כל דתני כרבי שמעון מילט לייט ליה? -

אמר ליה: בהא - אפילו רבי שמעון מודה, דהא אביי ורבא דאמרי תרוייהו: מודה רבי

שמעון בפסיק רישיה ולא ימות. אמר רב יהודה: פותח אדם דלת כנגד מדורה בשבת.

לייט עלה אביי. במאי עסקינן? אילימא ברוח מצויה - מאי טעמיה דמאן דאסר? והרי אין דיר

להבעיר מדורה ברוח מצויה, ואין זה פסיק רישא שהאש תתלקח יותר כתוצאה מפתחת הדלת?

דמאן דשריי? והא הוי פסיק רישא שתובער האש, וכך היא הדרך להבעיר אש - לעולם ברוח מצויה, מר סבר: גזרינן,

ומר סבר: לא גזרינן. ... עשייה הוא דאסור, גרמא - שרי. - אי הכי, הכא נמי: **כתיב לא**

תעשה [כל] מלאכה - עשייה הוא דאסור, גרמא שרי! - מתוך שאדם בהול על ממונו -

אי שרית ליה אתי לכבווי. - אי הכי - קשיא דרבנן אדרבנן: ומה התם דאדם בהול על

ממונו - שרי, הכא לא כל שכן? ותסברא, האי גמי היכי דמי? אי דמיהדק - קא הוי

חציצה, אי לא מיהדק - עיילי ביה מיא! - חציצה - תיפוק ליה משום דיו! - בלחה,

3. רש"י מסכת שבת דף קכ עמוד ב

לייט עליה - על כל המורין כן. **כר' יהודה** - דאמר דבר שאין מתכוין - אסור. בפסיק

רישיה - והכא נמי, הרוח מכבהו. כנגד המדורה - ואף על פי שרוח מנשבת ומבעיר האור.

מאי טעמא דמאן דאסר - אין דרך להבעיר ברוח מצויה, ולא פסיק רישיה ולא ימות

הוא.

4. רבינו חננאל מסכת שבת דף קכא עמוד א

דאמר לך התם עשייה אסור גרמא שרי רבנן בשבת גרמא כמו מלאכת מחשבת היא

ואסור. ואף על גב דכתיב לא תעשה כל מלאכה. (כל מלאכה) מדאורייתא עשייה אסורה

מיהו גזרו רבנן אפי' גרמא משום דקי"ל אדם בהול על ממונו אי שרית ליה אתי

לכבווי... רבינו חננאל מסכת שבת דף קכ עמוד ב רב אשי אמר היכא אמרינן זורה ורוח מסייעתו לענין

שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה. אבל הכא גרמא בעלמא היא וגרמא בנזקין פטור.

ש"מ דכיון דמשוי אורחא אפי' לרוח מצויה ללבות ומחשב לכן אסור בשבת דהיינו

מלאכת מחשבת:

5. מרדכי על שבת - אות שצט

[דף קכ ע"א] ר' שמעון בן ננס אומר פורסין עור... דגרם כיבוי מותר כדאמרינן בגמרא

אמר רב יהודה טלית שאחז בה האור נותנין עליה מים מצד א' ואם כבתה כבתה כר"ש

דאמר גרם כיבוי מותר ופר"ת וראבי"ה דאין הלכה כרבי יוסי דאמר גרם כיבוי אסור

ואע"ג דהלכה כר' יוסי מתבירו הכא הלכה כר"ש משום דרב יהודה קאי כוותיה ומיהו

קרובי כיבוי אסור כדפרישית בסוף כירה וה"ר קלונימוס בר' עובדיה משום ה"ר יו"ט התיר ביו"ט לתת סכין או כלי או דבר הניטל על נר של שעוה שלא במקום הדלקתה שאינו אלא גרם כיבוי אבל רבינו יואל פי' דאפילו ביו"ט לא שרינן גרם כיבוי לכתחלה אלא במקום היזק דוקא וה"ק בביצה אין (מבקעין) [מכבין] הבקעת כדי לחוס עליה [ואם בשביל שלא יתעשן הבית או הקדירה מותר] וכן רב יהודה לא שרי הכא אלא במקום היזק:

6. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שלד סעיף כב

תיבה שאחז בה האור, יכול לפרוס (נג) עור של גדי מצדה האחר שלא תשרף; ועושים מחיצה בכל הכלים להפסיק בין הדליקה, אפילו כלי חרס חדשים מלאים מים * שודאי יתבקעו כשתגיע להם הדליקה, * דגרם כיבוי מותר. הגה: במקום פסידא (מרדכי פרק כ"כ).

7. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף נט עמוד ב

השולח את הפערה ביד חרש, שוטה וקטן, פטור בדיני אדם. וחיב בדיני שמים. שלח ביד פקח הפקח חיב. אהד הביא את האור. ואהד הביא את העצים. המביא את העצים חיב. אהד הביא את העצים. ואהד הביא את האור. המביא את האור חיב. בא אחר ולבה. המלבה חיב. לבתה הרוח בלן פטורין.

8. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף ס עמוד א

לבתה הרוח - כולן פטורין. ת"ר: ליבה^א ולבתה הרוח, אם יש בלביוו כדי ללבותה - חייב, ואם לאו - פטור. אמאי? ליהוי כזורה ורוח מסייעתו! כמי שזורה את התבואה באויר לאחר הדישה, כדי להפריד ממנה את המוץ, שאף על פי שהרוח מסייעתו בהפרדת המוץ, בכל זאת נחשב שהוא לבד עשה את מלאכת הזרייה, והוא חייב עליה בשבת משום מלאכת "זורה" אמר אביי: הכא במאי עסקינן - כגון שליבה מצד אחד, ולבתו הרוח מצד אחר. רבא אמר: כגון שליבה ברוח מצויה, ולבתו הרוח ברוח שאינה מצויה. ר' זירא אמר: כגון דצמרה צמורי. רב אשי אמר: כי אמרינן זורה ורוח מסייעתו - ה"מ לענין שבת, דמלאכת מחשבת אסרה תורה, שדי בכך שנתקיימה מחשבתו של האדם כדי לחייב אותו על מלאכת שבת, והרי זו היתה מחשבתו שהרוח תסייע לו בזרייה. אבל הכא גרמא בעלמא הוא, וגרמא בנזקין פטור.

9. רש"י מסכת בבא קמא דף ס עמוד א

מלאכת מחשבת - נתקיימה מחשבתו דניחא ליה ברוח מסייעתו.

10. מרדכי מסכת גיטין פרק המביא גט בתרא רמז שמד

... לענין מלאכת שבת כדאמריי פרק הבונה נטל לגגו של חיית ונעשה שני זיינין חייב וי"ל דהתם מלאכת מחשבת אסרה תורה ובמחשבה תלויין מלאכות דשבת וכיון שמתכוין לעשות אותיות אין קפידא באיזה ענין שנעשה רק שיהא ע"י מעשיו

11. רא"ש מסכת בבא קמא פרק ו סימן יא

ולא אמרינן [אף על פי] שסייעו הרוח בעשיית האש הוי כאילו הוא עשהו לבדו מידי דהוה אזורה ורוח מסייעתו דחשבי ליה כאילו עשה המלאכה לבדו. דהתם מלאכת מחשבת אסרה תורה אף על פי דלא הוי אלא גרמא בעלמא בהכי חייבה תורה כיון דמלאכה זו עיקר עשייתה ע"י רוח. אבל הכא גרמא בעלמא וגרמא בנזקין פטור:

12. משנה ברורה סימן שטז ס"ק י

(י) הוי צידה - היינו [יא] אם לא עשה בעצמו מעשה כלל רק במה ששיסה את הכלב והכלב תפסו הוי רק צידה מדרבנן ואם עשה בעצמו ג"כ מעשה לזה כגון שברח הצבי מן הכלב [יב] והיה עיף ויגע והיה הוא רודף אחריו והשיגו הכלב עי"ז הוי צידה גמורה ואפילו אם רק עמד בפניו והבהילו עד שהגיע הכלב ותפסו הוי ג"כ תולדה דצידה ומיחייב [יג] שכן דרך הציידים:

13. שער הציון סימן שטז ס"ק יג

(יג) הוספתי סברא זו, דאי לאו הכי תקשי על הרמב"ם למה מחוייב בעומד בפניו והבהילו, לו יהי שהיה אדם צודה הצבי והוא הבהילו, בודאי לא היה הוא מחוייב משום צידה בעבור שעמד והבהילו להצבי, ואינו רק מסייע לצידת חברו, וגרע מזה אינו יכול וזה אינו יכול, דשם עושה עצם המלאכה, מה שאין כן הכא דהוא רק גרמא לזה, ואפילו ברודף אפשר דפטור, אבל בסברתי נחא קצת, ועיין בבא קמא דף ס' לענין זורה:

14. ספר אגלי טל - מלאכת דש אות לו (כב)

ויותר יש לבאר דברים אלו עפ"י דברי רש"י גיטין נ"ג. שהובא בדברינו בביאור מלאכת קוצר ס"ק כ"ה אות ח' דמחשבה חשוב גרמא. אך בשבת אף גרמא אסור משום מלאכת מחשבת כמו בזורה ב"ק ס'. ובגמ' [קכ ע"ב] דאמר גבי כבוי דליקה גרמא שרי משום דכבוי דליקה אינו צריכה לגופה ולא הוי מלאכת מחשבת. אבל במלאכת מחשבת יש לאסור אף גרמא. והתינוח במרסק דמתקן וצריך לכך כדי שיהי מותר לרסק אבל בהניח בחמה דאינו צריך שיעשה במחשבתו תורת משקין. ולאו מלאכת מחשבת הוא שוב אין איסור במחשבה דגרמא מותר:

15. ביאור הלכה סימן שלד סעיף כב ד"ה * דגרם כיבוי

* דגרם כיבוי מותר - לאו דוקא כיבוי דהוא מלאכה שאינה צריכה לגופה דאפילו בכל מלאכות הדין כן וכנ"ל:

16. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רעח

סעיף א * (א) א מותר * (ב) לכבות הנר * <א> בשביל שישן * (ג) החולה שיש בו סכנה.

17. ביאור הלכה סימן רעח סעיף א ד"ה * מותר וכו'

ומ"מ יש לעיין לדינא דאפשר דזה דוקא לדעתו דס"ל מלאכה שאצ"ל חייב עליה אבל להפוסקים דפטרי אפשר דמותר לכתחלה בחולה שיש בו סכנה בכל גונוי ... ומ"מ לדינא נראה להחמיר לכו"ע היכא דיש לו עצה אחרת להסתיר האור ע"י כפיית כלי וכיוצא בזה כי באיסור כביה אף דהיא מלאכה שאצ"ל מ"מ מפני שהיא קרובה מאד לאיסור תורה לא רצו להקל בה וכמו שכתב הפמ"ג דלהכי אסרו בגמרא אף לר"ש בחולה שאין בו סכנה ובשאר שבותים קי"ל דמותר לישראל לחלל אף בחולה שאין בו סכנה ובפרט בדבר שלהרמב"ם חייב חטאת וכמו שכתבנו למעלה האיך נבוא אנחנו להקל לכתחלה:

18. נפש הרב (הגרי"ד) ע קסט

ד] בגמ' שבת (קכ:) מבואר דבנוגע למלאכת שבת ליכא איסור דאורייתא בגרמא, וכמה מפוסקי זמננו תפסו שגדר גרמא היינו - בעושה מעשה עכשיו שמביא לידי מלאכה לאחר זמן. ורבנו השיג על הגדרה זו בטוענו שבגמ' ב"ק (ס.) מבואר דאפילו בכח אחר מעורב בו ג"כ הויה מלאכה דאורייתא, אע"פ שהמלאכה איננה מתהווה עד לאחר זמן. אלא ודאי צ"ל שהגדרת גרמא היינו היכא דהכח האחר עדיין לא התחיל לפעול עד לאח"ז, דוגמת ההלכה דסוף חמה לבוא וסוף צינה לבוא [ועמשי"כ בזה בבית יוסף שאול, חוברת א', עמ' עא]. ולפיכך היה נר' לרבנו, דבשעורחשמלי, שהכל כבר קשור ומתוקן, וכח החשמלי כבר פועל בשעון הזה, אם האדם יכוון את המתג כדי לכבות (או להדליק) את הנורה לאח"ז, דיש בזה משום מלאכה גמורה, ולא הוי רק גרמא.

19. מגן אברהם סימן רנב:כ

...אפי' נותן הישראל להרחיים בשבת ליכא חיוב חטאת עד שיטחון ברחיים של יד וכי' בתוס' דף י"ח ד"ה ולימא מר כו' דטעמא דבייש דגזרינן כו' וק' דמ"מ קשה לימא גבי רחיים נמי משום גזירה אלא ע"כ אפי' נתנו בשבת ליכא חיוב חטאת וכ"כ הסמ"ג וסמ"ק בהדיא

20. ערוך השולחן אורח חיים סימן רנב

סעיף א -כתיב [שמות כ, ט - י] ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לדי' אלקיך לא תעשה כל מלאכה כלומר שששת ימים תעשה מלאכתך בידיך ויום השביעי לא תעשה בידיך אבל אם בידיו עשה המלאכה קודם השבת והמלאכה נגמרה מאליה בשבת מותר [ירושלמי פ"א ה"ה] כגון שנותן פת לתנור מבעוד יום או בשר בקדירה לבשל וגמר האפייה והבישול עד שיהא ראוי לאכול צריך לזה ג' שעות ונמצא שהגמר יהיה בשבת מ"מ מותר כיון שמעצמה נעשית והוא אינו עושה כלום [וזהו פלוגתא דבייש ובי"ה בפ"ק בהרבה דינים דלבייש צריך שתתבשל מבעי"י ובי"ה מתירין והלכה כבי"ה]:

סעיף ב -ויש בזה שאלה כיון דאין הולכין אלא אחר התחלת המלאכה ולמה לעניין חיוב סקילה הולכין אחר הגמר כגון הנותן עיסה בתנור בשבת או נותן קדירה עם תבשיל לתנור בשבת ואם היה נוטלן מיד מן התנור הלא לא עשה כלום וכשהניחן עד שנאפה ונתבשל חייב והרי הוא לא עשה רק ההתחלה ולא הגמר אלא שאתה נותן גם הגמר עליו כאלו גמר בידיו וא"כ גם כשהתחיל בידיו מבעוד יום ונגמר מעצמו בשבת נחשבנו כאלו הוא עשה גם הגמר [במנחות נ"ו: הניח שאור על עיסה והלך וישב לו ונתחמצה מאליה חייב עליה כמעשה שבת ע"ש]:

סעיף ט - ... וכבר בארנו שם בזה [עמג"א סק"ך שר"ל שבנתינת חטים לריחיים של מים ליכא איסורא דאורייתא ע"ש וכבר צווחו עליו כל גדולי עולם הא"ר והפנ"י והת"ש ודקדוקו אינו דקדוק כמ"ש המהרש"א שם וכל הגדולים וחלילה להעלות כן על הדעת ובפרט לפי מ"ש בר"ס זה ודו"ק]:

21. שו"ת אחיעזר חלק ג סימן ס אדר תרצ"ד לחכם אחד.

ע"ד בקשתו לברר בהירחון שלו אדות הנדפס שם בנוגע לאלקטריי/לחשמל/ בשבת הנה כבר נתפשטה הוראה לאיסור בכל תפוצות ישראל וכן פסק הגר"י שמעלקיש ז"ל בחבורו בית יצחק, דהוי אב מלאכה וחייב משום מבעיר ומכבה ועיי' בית יצחק חיו"ד ח"ב סי' ל"א ובהשמטות שם ובחלק א' סי' ק"פ/ק"כ/ ובכמה ספרים, ומה שיש לדון ולהתווכח בזה אין כדאי שיבאו הדברים בירחון, אשר יתפרסמו הדברים בוכוחים שונים, ויוכל להיות למכשול הרבים. ובשו"ת שאילת דוד להגאון מאוה"ג ר' דוד מקארלין ז"ל בשו"ת או"ח סי' ה' כתב בסוף התשובה בזה"ל: אבל חס לו להדפיס דברי במ"ע כי אנכי מעולם מתרחק מזה וכו' והשנית אנחנו כעת במקום מים הרעים והתלמידים ישתו וימותו כי עמי מקלו יגיד לו כל המיקל כו' ואיני רוצה שיתחלל שם שמים שיקילו הרבה יותר מאשר נכון ע"פ הדין עכ"ד.

ומה ששלח אלי העתקת מכתב גדול אחד הנדפס בעתון ירחי בית ועד לחכמים מניו יארק תרס"ג ע"ד הדלקת אור אלקטריי ביום טוב שמתיר, היינו רק ביום טוב וס"ל דאין זה מוליד, וצירף זה לסניף שהוא גרמא, אבל לא עלה על הדעת להקל בשבת וגם בדין יום טוב אין הלכה כמותו.

והנה בעיקר הדבר שמבארים בהירחון אופן הדלקת האלקטריי שבטרם הכנסו לתוך הזכוכית הפסק יש בו וכו' וכשמסבב את הגלגל נעשה צפוי קצר זה מעין גשר שהזרם עובר עליו, ולפ"ז יש לדון דבסבובו להכפתור שבתוך המעריך אינו אלא גרמא בעלמא ודמי להא דא"ר בסנהדרין ע"ז ע"ב זרק חץ ותריס בידו ובא אחר ונטלו ואפילו הוא קדם ונטלו פטור דבעידנא דשדי ב"י מיפסק פסיקיי גירי', הרי קמן דהמסלק את התריס

המעכב את החץ שלא יגש אליו אף על גב דבסלוקו זה מכשיר הוא את החץ שיהרוג או יזיק מ"מ אין להמסלק הזה דין מזיק בידיים ורק גרמא עלמא, וה"נ לענין שבת הוי גרמא. זהו תו"ד. **ואני שאלתי לאומן עלעקטראטעכניק /חשמלאי/ והראה לי אופן תכנית המכונה הנעבדת פה בסבוב הכפתור שבתוך המעריך לבד שמסיר הגשר מחבר עם זה גם החוטין באופן שבסבוב הכפתור מחבר את החוטים ממש ועושה הבערה בידיים. אך אמר לי שאפשר להכין מכונה כזו שע"י הסרת הגשר יחוברו החוטים מאליהם ע"י כלי צירוף (ספראנזינקע) אחר ובאופן זה יהי חבור נעשה מאליו ע"י הכלי צירוף.**

אולם גם באופן זה נראה למאי דמבואר בש"ס בסנהדרין שם /דף ע"ז/ האי מאן דכפתי לחברי ואשקיל עלי בידקא דמיא גירי דידי ניהו ומיחייב, ובחי הרמ"ה שם כתב ואי קשיא לך מכדי הכא לאו בדאזלי מכחו עסקינן אלא כגון שהי דבר מפסיק בין המים ובינו ונטלו ונמצאו המים באין עליו מאליהן ואמאי מחייב הא לאו כחו הוא ותו מאי שנא מדרבה דאמר זרק בו חץ ותריס בידו ובא זה ונטלו ואפילו הוא קדם ונטלו פטור דבעידנא דשדי מפסק פסיקי גירי אלמא אף על גב דקא שקיל ליי לההוא מידעם דהוה מפסיק ביני ובין גירי דשדי ביי פטור וכ"ש הכא דהני גירי לאו מכחו קא אזלי ואמאי מחייב לא תקשי לך וכו' ולא דמיא הא מילתא לזרק בו חץ ותריס בידו דאלו התם כי סלקי לתריס מיקמי דנימטי גירא לגביי הוא דסליקי דאי לבתר דמטא לגבי תריס אף על גב דהוי מסלק ליי לתריס תו לא הוי אזיל גירא טפי ולא הוי מיקטל, אלא ודאי ע"כ בדסלקי מקמי דנימטי לגביי ואמטו להכי פטור דכי סלקי לאו מידי עבד, מאי אמרת סוף חץ לבא, הא אמרו כל סוף הורג לבא פטור דגרמא בעלמא הוא אבל הכא דכי סלקי לעפרא דמפסיק בין מיא לדידי מיא הוי נגעי בההוא עפרא גופי כי סלקי לעפר גירי דידי הוא עכ"ל.

הרי מבואר מדברי הרמ"ה דאם היה החץ סמוך ממש להתריס אם הסיר התריס זהו גירי דילי והי חייב ע"ז כמו בבידקא דמיא, וה"נ אם הסיר הגשר וזרם האלקטרי עובר מיד הרי הוא כמו בידקא דמיא, דמתחברים הזרמים כמו המים. ונראה דזה הוי ככח ראשון.

והנה בעיקר הדין לגבי גרמא בשבת דעת האבן העוזר באו"ח בסוף סי' שכ"ח בנותן חטים לתוך רחיים של מים חייב ולא כמו שכתב המג"א בסי' רנ"ב, וכל האחרונים השיגו על המג"א על מה שהביא ראיי מדברי התוס' שבת י"ז. ודעת האה"ע דחייב כמו שאמרו בב"ק דף ס' זורה ורוח מסיעתו דאף דלנוזקין הוי גרמא ופטור לענין שבת מלאכת מחשבת אסרה תורה, ומכ"ש מה שחייב בנזקין.

ולכאורה ד' האה"ע תמוהים מאי ראיי מזורה דזהו מלאכתו כמו זורע ואופה וצד, אלא דגם ד' המג"א בסי' רנ"ב שהוכיח מצידה אינו מובן, דשאני צידה דזהו מלאכתו, אבל ברחיים של מים הא אפשר מלאכת הטחינה ברחיים של יד. ונראה בדעתם דמה שאמרו בזורה ורוח מסייעתו מלאכת מחשבת אסרה תורה ולא אמרו שזהו עצם המלאכה, היינו דכל שהוא מלאכת מחשבת והמלאכה מתעבד באופן זה חשוב מלאכת מחשבת ועל כן גם בנותן חטים ברחיים של מים, שזהו דרך הטחינה אף שבאפשרי לעשות ע"י טחינה ביד מ"מ זוהי מלאכת מחשבת שאסרה תורה. ולא דמי להא דשבת ק"כ בגרם כבוי שהוא בא במקרה ובכה"ג אמרינן לא תעשה כל מלאכה, דגרמא שרי דבכה"ג לא חשוב מלאכה, אבל באופן שהמלאכה היא תמיד ע"י גרמא זהו חשוב מלאכת מחשבת. ובישועות יעקב סי' של"ד בתשו' נכדו הגאון ז"ל כתב בשיטת הש"ג דגרם כבוי פטור דוקא באינו מכויין, דבמתכוין חייב משום כבוי דהוי מלאכת מחשבת דחייב גם בגרמא כמבואר בב"ק ס', ורק בלא נתכוין דאין זה מלאכה ואין זה מלאכת מחשבת בכה"ג אין חיוב בגרמא יעו"ש.

אולם הרא"ש בב"ק ס' שם כ' דהתם מלאכת מחשבת אסרה תורה, אף על פי דלא הוי אלא גרמא בעלמא בהכי חייבה תורה כיון דמלאכה זו עיקר עשייתה ע"י רוח, מבואר

דדוקא בזורה שעיקר עשייתה כן, אבל לא בשאר מלאכות. שו"ר בס' אמרי בינה חאו"ח שהרגיש בזה. והנה בגוף השאלה וההערה שהעיר דפתיחת השרויף/הבורג/ ביום טוב דהוי גרמא, העיר בזה הס' מחזה אברהם להגאב"ד דבראד ומתיר ע"י נכרי, ובאמת לא כל הגרמות שוות ויש שיטות דגם גרמא אסור היכא דאין הפסק מחיצות בין האש, זהו שי' רש"י במסתפק דהוי מכבה, ושי' התוס' בשם ר"ת בשבת מ"ז דדוקא לעשות מחיצה מכלים שיש בתוכם מים, אבל היכא שאין הפסק מים בין המחיצות י"ל דהוי איסור דאורייתא וכ"ה שי' הרא"ש בביצה, דמסתפק מן השמן חייב משום גרם כבוי, כיון שהשמן והפתילה גורמים שניהם ההדלקה והממעט וממהר את הכבוי חייב משום מכבה, ועי' ביש"ש בביצה שם דחייב חטאת כ"כ בס' מרכי המשנה בשי' הרמב"ם דגרם כבוי בכה"ג הוי דאורייתא. ובס' מחז"א הנ"ל בס"י מ"א והשמטות שם מצדד דבהבערה גם גרמא אסור, דבכל אבות מלאכות ילפינן דגרמא שרי מדכתיב לא תעשה כל מלאכה עשי' הוא דאסור, וגרמא שרי, משא"כ בהבערה דכתי' לא תבערו י"ל דאף גרמא אסור. והא דקשה דא"כ איצטריך קרא לא תבערו לגרמא דאסור, ולמ"ל למימר ללאו או לחלק משום דזה מוכח מבכל מושבותיכם דמרבה הבערת בת כהן, דהא אפשר ע"י גרמא יעו"ש מה שפלפל בזה, אבל כל זה אינו אלא לפלפולא, אבל להלכה בודאי נראה דאין חילוק בין הבערה לשאר מלאכות.

...המורם מכל האמור דבחבור החוטין של אלקטרי, להבעיר בידיים, דהוי מלאכת הבערה ממש וגם אם החבור נעשה בסבוב הכפתור באופן שמאליו יתחברו החוטין דמי ביותר לבידקא דמיא בכח ראשון דחייב משום גירי דילי, גם באופן דהוי גרמא לדי אבן העוזר דבנתינת חטים לתוך הרחיים של מים יש חיוב תורה משום מלאכת מחשבת, ולבד זה גם בגרם כבוי לא כל הגרמות שוות, וכמה שי' ס"ל די' איסור תורה בזה וידעתי שיש להאריך בזה בכל פרט, אבל אין הזמן גורם לזה, ובבירור ענין זה נדפסו כמה קונטרסים שהעלו להלכה שחייבים בעלעקטרי משום מבעיר ומכבה.

22. רבינו גרשום מסכת כריתות דף יט עמוד ב

אלא פרט למתעסק בשבת בדבר היתר ובא לידי איסור שלא מדעתו דפטור. דמלאכת מחשבת אסרה תורה. דכל מלאכות ילפינן ממשכן ובמשכן כתיב מלאכת מחשבת. פרט למתעסק בדבר אחר.